

Vergaderjaar 2024–2025

27 830

Materieelprojecten

Nr. 457

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 januari 2025

Bewustzijn van de situatie (*Situational Awareness*), deze kunnen begrijpen (*Situational Understanding*) en operationele besluitvorming (*Command and Control*) zijn van essentieel belang voor het optreden van de Nederlandse krijgsmacht. Het project *Network Enabled Capabilities* (NEC) helikopters richt zich op het automatisch uitwisselen van tactische informatie tussen de helikopters onderling en met grondeenheden.

Op dit moment kunnen de transporthelikopters de eigen locatie en informatie over de missie en dreiging slechts beperkt uitwisselen met andere vliegende systemen en de grondeenheden. Daarnaast voeren bemanningen het missieplanningsproces voor het helikopteroptreden voornamelijk handmatig uit. Hierdoor bestaat het risico dat niet alle voor de missie kritieke informatie actueel is als wijzigingen optreden in de planning of uitvoering. Dit beperkt de operationele effectiviteit, met name in de missie van het helikopteroptreden, en leidt tot risico's voor de helikopters, bemanningen en grondgebonden eenheden.

Defensie investeert daarom in hardware en software waardoor onze helikopters kunnen deelnemen aan tactische (multi-domein) netwerken die tijdens een operatie worden opgezet. Het gaat hier concreet om de aanschaf van tactische communicatieapparatuur die wordt geïntegreerd door middel van draagbare en modulaire NEC-boxen en daaraan gekoppelde *End User Devices* (EUD's), zoals tablets en laptops. Hiermee kan eenvoudig de locatie van eigen troepen, vijand en missie updates worden gedeeld, dit vergroot de *situational awareness en understanding* en maakt operationele besluitvorming mogelijk.

NEC helikopters zorgt voor een flinke stap voorwaarts in de digitale transformatie die de Nederlandse krijgsmacht op dit moment aan het maken is. Door te investeren in NEC kunnen de Defensiehelikopters beter genetwerkt optreden. Tactische informatie-uitwisseling op een gerubriceerd niveau tussen de helikopters, grondeenheden en plannings- en commandoposten vergroot de reactiesnelheid en effectiviteit van Multi

Domein Optreden (MDO). Het uitwisselen van de meest recente vijandinformatie vergroot de kans op een succesvolle missie.

Behoefte

Kwalitatief

Het met elkaar verbinden van plannings- en commandoposten op een bestaand Hoog Gerubriceerd Informatie (HGI) netwerk maakt communicatie tussen helikopters, grondeenheden en plannings- en commandoposten op lange afstand mogelijk. Aansluiting op beveiligde en robuuste tactische datanetwerken in de *area of operations* is mogelijk door helikopters en commandoposten te voorzien van aanvullende tactische communicatieapparatuur. Bovendien voorzien verschillende applicaties in missieplanning en in een gedeeld operationeel beeld voor operationele besluitvorming. Actuele missie-informatie kan hierdoor snel en eenvoudig worden gedeeld tussen de helikopters onderling, met commandoposten en met alle (internationale) eenheden die van dezelfde netwerken gebruik maken, zoals de Luchtmobiele Brigade, het Korps Mariniers en het Korps Commandotroepen.

Kwantitatief

Voor de twaalf Cougar helikopters van Defensie worden in totaal negen¹ modulaire NEC-boxen met EUD's en bekabeling verworven, die afhankelijk van de missie kunnen worden meegenomen. De twintig Chinook helikopters van Defensie worden voorzien van aanvullende (modulaire) antennes en bekabeling die vast zit aan de helikopters (een zogenaamde A-kit). Voor de Chinooks worden in totaal 10 NEC-boxen verworven die ook uitwisselbaar zijn met de Cougar NEC-boxen (de zogenaamde B-kit). De negentien NH90 helikopters van Defensie worden allemaal uitgerust met Link 16 datalink² en bekabeling voor het aansluiten van een NEC-box. Hierdoor is het ook mogelijk om een deel van de Cougar en Chinook NEC-boxen in te zetten in de NH90³. De nieuwe Apache helikopters zijn al voorzien van een geïntegreerde Link 16-datalink en een videolink. Hiervoor verwerft Defensie initieel dan ook alleen tien draagbare⁴ kits voor deelname aan tijdelijke militaire netwerken, zogenaamde Military Ad-hoc Networks (MANET). Rond 2033 is een eerste block upgrade voorzien waarin Defensie besluit of het noodzakelijk is om alle Apaches uit te rusten met dit systeem. Voor de commandoposten verwerft Defensie veertien grondsystemen bestaande uit een NEC-box, EUD's, bekabeling en antennes. De simulatoren van Defensie worden uitgerust met een vergelijkbaar pakket als in de helikopters voor training en opleiding.

Tot slot zijn software applicaties nodig voor missieplanning en commandovoering (*Battle Management*). Voor missieplanning en *command & control* gaat Defensie een applicatie verwerven die wordt geïnstalleerd op een bestaand HGI netwerk van Defensie. Voor het delen van de lokale en op het HGI netwerk verzamelde en gedistribueerde data met andere gebruikers maakt Defensie gebruik van een bestaande applicatie die wordt geïnstalleerd op de EUD's.

¹ Er staan altijd een aantal helikopters in onderhoud, waardoor niet voor alle helikopters een NEC box is benodigd.

² De NH90's beschikken al over een maritieme datalink, die met de Midlife Update verder wordt gemoderniseerd. Voor samenwerking met luchteenheden moeten alle NH90's ook worden voorzien van een Link 16 datalink.

³ Zodra de Cougar uitfaseert vanaf 2030 komen alle negen Cougar NEC boxen beschikbaar, onder andere voor de NH90 voor optreden met het Korps Mariniers.

⁴ Een draagbare radio met EUD die kan worden meegenomen in de apache cockpit.

Verwervingsstrategie

Defensie is voornemens reeds ontwikkelde tactische communicatiesystemen te verwerven, ofwel zoveel mogelijk *Commercial Off The Shelf (COTS)* en *Military Off The Shelf (MOTS)* apparatuur die waar mogelijk gezamenlijk met het programma FOXTROT wordt aangeschaft. Voor het samenstellen van een luchtwaardige NEC-box en de integratie in de helikopters is een kort ontwikkeltraject verwacht. Dit biedt voordelen op het gebied van prijs, levertijd, interoperabiliteit en instandhouding. Daarnaast levert het afnemen van een product waar geen lange ontwikkelfase voor nodig is minder risico's op.

Internationale samenwerking en interoperabiliteit

Het gehele project NEC voor helikopters draait om de interoperabiliteit van de helikopters met elkaar en met de eigen en bondgenootschappelijke partnereenheden. Bij de aanschaf van de software en hardware wordt dan ook zoveel mogelijk aangesloten bij capaciteiten van Europese partners en NAVO-bondgenoten, waarmee de interoperabiliteit sterk wordt vergroot. Hierdoor kan tactisch en operationeel op een hoog niveau worden samengewerkt.

De integratie in de helikopters en het samenstellen van de NEC-box doet Nederland zelf, waarbij er zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande oplossingen en aansluiting wordt behouden met internationale programma's (zoals de doorontwikkeling NH90). Een volledig gezamenlijk, internationaal ontwikkeltraject is niet mogelijk omdat er geen ander land is met dezelfde helikoptervloot en dat te lang zou duren. De behoefte is specifiek gericht op de Nederlandse helikopters, gezamenlijk aanschaffen van een dergelijke specifieke capaciteit met andere Europese landen, die werken met andere helikopters, zorgt voor teveel vertraging.

Industriële participatie

Het Ministerie van Economische Zaken onderzoekt met potentiële leveranciers de mogelijkheden om de Nederlandse Technologische en Industriële Basis te betrekken in de waardeketen van deze leveranciers. Aangezien de verkenningen nog plaatsvinden, kunnen op dit moment geen uitspraken worden gedaan over betrokkenheid van Nederlandse partijen. Defensie verwacht in de onderzoeksfase meer informatie te hebben over de invulling van de industriële participatie.

Duurzaamheid

Voor de aanschaf van nieuw materiaal wordt in het programma van eisen rekening gehouden met de energietransitie (het reduceren van fossiele energie, circulariteit en klimaatweerbaarheid). Binnen de simulatie moeten NEC en daarbij behorende nieuwe procedures een plek krijgen in trainingen en opleidingen. Het is mogelijk om het gebruik van NEC te trainen in de simulator met als neveneffect dat het milieu minder wordt belast. De impact van het gebruik van de simulator op duurzaamheid is beperkt.

Personeel

De beschikbaarheid van voldoende personeel is cruciaal voor Defensie. Voor de invoering en instandhouding van NEC wordt een permanente organisatie bij het Defensie Helikopter Commando (DHC) ingericht van in totaal tien nieuwe VTE functies, het gaat hier om technische en ondersteu-

nende functies. Verder zijn voor de uitvoering van het project zes tijdelijke functies voorzien.

Gerelateerde projecten

- Bij het verwerven van de benodigde hardware (tactische communicatiemiddelen en protocollen) en implementatie in de helikopters wordt aangesloten op programma FOXTROT (Kamerstuk 27 830, nr. 418, d.d. 20 november 2023), met daaronder het project SOF C4I *Tactical Network* (SCTN).
- Bij de invoer en optimalisatie van een softwarepakket dat aansluit bij het helikoptertreden van het DHC wordt aangesloten op programma FOXTROT, Grensverleggende IT (GrIT) en project SOF Aurora.
- Voor implementatie van NEC in de Cougar wordt aangesloten op het project «Aanpak *Obsolescence* Cougar-helikopters» (Kamerstuk 27 830, nr. 293, d.d. 7 oktober 2019). Hierin worden de helikopters, naast de modernisering van de cockpit, al voorzien van diverse externe antennes. Daarnaast wordt bekabeling aangebracht om data te kunnen ontsluiten van de antennes naar een NEC-box in de cabine.
- Met het project «Chinook Vervanging en Modernisering» (Kamerstuk 27 830, nr. 157, d.d. 7 september 2015) heeft Defensie veertien nieuwe Chinook helikopters verworven en zijn de zes toestellen gemoderniseerd. Voor het gebruik van een NEC-box in de Chinook wordt onderzocht wat kan worden gerealiseerd met de al aanwezige externe antennes.
- Defensie moderniseert de Apache nieuwe configuratie binnen het project «Apache *Remanufacture*» (Kamerstuk 27 830, nr. 234, d.d. 30 mei 2018). Met deze lopende upgrade beschikt de Nederlandse Apache al over meerdere geïntegreerde datalinks. Hiermee kan de Apache echter nog niet deelnemen aan een Nederlands (ad-hoc) netwerk waarin ook informatie met de transporthelikopters en grondtroepen wordt gedeeld.
- Met het project «Vervanging *Medium Utility Helicopter* (MUH), aanschaf H225M Caracal» (Kamerstuk 27 830, nr. 403, d.d. 5 juni 2023) vervangt Defensie de Cougar helikopter door een voor SOF-optreden geschikte MUH, die speciale operaties op land en op zee kan uitvoeren. Deze SOF helikopter zal worden voorzien van geïntegreerde tactische communicatieapparatuur die aansluit op het project NEC helikopters.
- Om de negentien NH90's inzetbaar en operationeel relevant te houden, krijgen de toestellen een *Midlife Update* (MLU) (Kamerstuk 25 928, nr. 77, d.d. 19 december 2023). Nederland heeft de behoeftestelling voor de MLU samen met andere NH90 gebruikers opgesteld. Bij deze MLU wordt de huidige verouderde Link 11 vervangen door Link 22. Deze datalink is de nieuwe voorgeschreven norm voor maritiem optreden en is nodig om interoperabel te blijven binnen NAVO-verband. Er wordt tevens onderzocht of Link 16 deel kan uitmaken van de MLU voor luchtoptreden binnen NAVO-verband.

Infrastructurele aspecten

Op grond van de huidige inzichten leidt de invoering van NEC niet tot uitbreiding of aanpassing van de bestaande infrastructuur van Defensie. Op basis van analyses is vastgesteld dat de beschikbare werkplekken voldoende zijn om de extra VTE'n te accommoderen. De nieuwe hardware kan naar verwachting worden geacommodeerd op de helikopters en/of binnen de beschikbare ruimtes op het DHC en er wordt gebruikgemaakt van al bestaande antennemasten.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Met de uitvoering van dit project geeft Defensie, onder verwijzing naar art. 3.1 van de Comptabiliteitswet 2016, invulling aan doeltreffendheid en doelmatigheid.

- Doeltreffendheid: verbetering van de digitale transformatie voor het optreden ondersteund door helikopters met NEC vergroot de veiligheid van de bemanning en het toestel en waarborgt de effectiviteit van helikopter- en grondoperaties. Door verbetering van de tactische communicatie, operationele besluitvorming en interoperabiliteit vergroot Defensie de operationele slagkracht van door helikopter ondersteund optreden significant.
- Doelmatigheid: binnen het project streeft Defensie naar zo veel mogelijk COTS/MOTS verwerving, waardoor snellere levering mogelijk is en kleinere (technische en financiële) risico's gelden.

Risico's

Voor het project is een risicobeoordeling gemaakt en zijn beheersmaatregelen getroffen. Een risicoreservering maakt deel uit van het project-budget. Bij deze verwerving wordt grotendeels gebruik gemaakt van bestaande commerciële en/of militaire technologie (COTS/MOTS), waardoor de risico's beperkt zijn. Een mogelijk risico bij dit project is uitloop door onvoldoende capaciteit in de organisatie om het project volgens de planning te realiseren. Om dit risico te beperken worden permanente en tijdelijke functies ingericht om het project te ondersteunen. Daarnaast bestaat een risico op beperkte accreditatie voor hoog gerubriceerde data. Om dit risico te beperken wordt de Beveiligingsautoriteit vanaf de start betrokken bij het project en wordt aangesloten bij de gerelateerde projecten en programma's binnen Defensie die het gebruik van HGI mogelijk moeten maken.

Financiën

Het totale investeringsvolume van dit project valt binnen de DMP-bandbreedte van € 50 miljoen tot € 250 miljoen. Uw Kamer wordt geïnformeerd over de voortgang van dit project via het Defensie Projectenoverzicht (DPO).

De totale investering komt ten laste van het investeringsbudget van Defensie en wordt gedekt binnen het Defensiematerieelbegrotingsfonds.

Planning

Dit project NEC helikopters loopt tot 2029. Defensie verwacht de eerste levering voor de bestaande helikopters in 2026, omdat de te verwerven zaken grotendeels bestaan uit COTS/MOTS middelen.

Vooruitblik

Het financiële volume van dit project heeft een omvang van minder dan € 250 miljoen. Ik ben daarom voornemens om de uitvoering van dit project te mandateren aan het Commando Materieel en IT (COMMIT). Over het vervolg van dit project informeer ik uw Kamer via de begroting, het jaarverslag van het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF) en het Defensie Projectenoverzicht (DPO).

De Staatssecretaris van Defensie,
G.P. Tuinman